

Datum: 2022-05-09

Justitiedepartementet
Diarienummer Ju2022/00396

SOU 2022:2 En skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner

Vision har ombetts att yttra sig över betänkandet En skärpt syn på brott mot journalister och utövare av vissa samhällsnyttiga funktioner.

Sammanfattning

Vision välkomnar förslaget om ett utökat straffrättsligt skydd för vissa utövare av samhällsnyttiga funktioner samt vid journalistisk verksamhet, men anser att skyddet bör inkludera fler grupper som arbetar i samhällets tjänst. Vision ser inget omedelbart behov av en straffskärpning gällande straffbestämmelsen våld eller hot mot tjänsteman och förordar inte en uppdelning i två brott. Vision delar vidare utredningens slutsats att någon förändring av det straffrättsliga ansvaret vid tjänstefel inte bör göras.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår en ny straffbestämmelse i brottsbalken 17 kap om:

- våld eller hot/grovt våld eller hot mot utövare av viss samhällsnyttig funktion samt,
- förgripelse/grov förgripelse mot utövare av viss samhällsnyttig funktion

Med utövare av viss samhällsnyttig funktion avses hälso- och sjukvårdspersonal, personal inom socialtjänsten, räddningstjänstpersonal och utbildningspersonal inom skolväsendet.

Straffskalan för våld mot tjänsteman bör inte förändras.

Brottet våld eller hot mot tjänsteman i 17 kap. 1 § brottsbalken bör inte delas upp.

Utredningen föreslår inte några ändringar i det straffrättsliga tjänstefelsansvaret.

Straffskalan för brott mot tystnadsplikt skärps till böter eller fängelse i två år. Straffbestämmelsen kompletteras med en egen straffskala, fängelse i sex månader till fyra år, och egen rubricering för grovt brott. Detta innebär också en utsträckt preskriptionstid för åtal från 2 till 5 år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har avsett ett stort antal

uppgifter, kunnat medföra allvarlig skada eller annars varit av särskilt farlig art. För grovt brott mot tystnadsplikt ska det krävas uppsåt.

En ny straffskärpningsgrund införs enligt utredningens förslag i 29 kap. 2 § brottsbalken. Vid bestämmande av straff ska det ses som försvårande att den brottsliga gärningen begåtts mot en person på grund av att han eller hon eller någon närstående yrkesmässigt bedrivit nyhetsförmedling eller annan journalistik.

Allmänna synpunkter

Att vara skyddad mot hot och våld som har samband med det arbete man utför ska vara en självklarhet. Det är viktigt att samhällets signaler i detta avseende är tydliga. Ett utökat straffrättsligt skydd är en betydelsefull markering från samhället.

Vision har även fört fram att det bör utredas hur det straffrättsliga skyddet gällande diffusa hot och trakasserier i yrkesutövningen kan stärkas, att en större del av polisanmälningarna gällande hot, personangrepp och våld med koppling till tjänsten bör leda till att förundersökning inleds, att en återkoppling till målsägande gällande resultatet av en förundersökning alltid ska ske samt att möjligheten att få skyddade personuppgifter med anledning av sin yrkesutövning ska utökas. Det är positivt att flera av de frågor som Vision har lyft nu kommer att utredas enligt Dir. 2022:31 Åtgärder för att minska offentliganställdas utsatthet.

Ett utökat straffrättsligt skydd

Vision välkomnar utredningens förslag om ett utökat straffrättsligt skydd för vissa utövare av samhällsnyttiga funktioner, samt vid journalistisk verksamhet. Visions medlemmar som arbetar som socialsekreterare, behandlingsassistenter, socialpedagoger, biståndsbedömare, pedagoger, med flera, utsätts i stor utsträckning för hot och våld med anledning av sin yrkesutövning. Även andra som arbetar i samhällets tjänst bör dock omfattas av det utökade straffrättsliga skyddet.

Biblioteksassistenter, handläggare, pedagoger, receptionister, kundtjänstmedarbetare och administrativ personal – för att nämna några – är andra yrkesgrupper som i hög utsträckning utsätts för våld eller hot om våld i sitt arbete enligt en arbetsmiljöundersökning från Vision genomförd 2021. Exempelvis visar Visions undersökning att receptionister och biblioteksassistenter utsätts i en omfattning som ligger högt över snittet för yrkesgrupper på svensk arbetsmarknad. Tre av tio biblioteksassistenter och tre av tio receptionister uppger att de under de senaste 12 månaderna utsatts för våld eller hot om våld i arbetet, men dessa skulle inte komma att omfattas av det utökade straffrättsliga skydd som nu föreslås.

Förslaget om ett förstärkt straffrättsligt skydd för vissa utövare av samhällsnyttiga funktioner är därför välkommet, men inte tillräckligt.

Vision har tidigare tagit ställning för Blåljusutredningens, SOU 2018:2, förslag om en generell straffskärpning vid våld eller hot med anledning av den angripnes yrkesutövning.

Därutöver finns det i det nuvarande förslaget en problematik i hur begreppet samhällsnyttiga funktioner definieras. Straffbestämmelsens reella avgränsning kan inte utläsas enbart av

lagstiftningen utan beskrivs närmare i utredningen. Det är dock inte heller i utredningen i alla delar tydligt vilka yrkesgrupper som avses. Vision önskar att det till exempel förtydligas att skolkuratorer, som inte arbetar under socialtjänstlagen, ska anses vara en samhällsnyttig funktion i lagens mening, för att inte skapa missförstånd om hur lagstiftningen är avsedd att tolkas. En stor andel av skolkuratorerna uppger att de utsatts för våld eller hot om våld under en period av 12 månader, enligt Visions senaste arbetsmiljöundersökning.

Straffskalan för våld mot tjänsteman och en uppdelning av brottet våld eller hot mot tjänsteman

Vision ser inget omedelbart behov av en straffskärpning gällande straffbestämmelsen våld eller hot mot tjänsteman, mot bakgrund av att straffskalan nyligen ändrades. Inte heller en uppdelning av bestämmelsen förordas av Vision i nuläget. Vision instämmer dock i utredningens påpekande att samhällsutvecklingen gällande hot och våld mot tjänstemän fortsatt måste följas noga.

Det straffrättsliga tjänstefelsansvaret.

Vision delar utredningens slutsats att någon förändring av det straffrättsliga ansvaret vid tjänstefel inte bör göras.

Veronica Magnusson, förbundsordförande Vision